

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ: 107/2017
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

ΤΜΗΜΑ Ε΄

Συνεδρίαση της 02-05-2017

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Μεταξία Ανδροβιτσανέα, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ.

Μέλη: Γεωργάκης Κωνσταντίνος, Πανταζή Βασιλική, Αναστασόπουλος Δημήτριος Σβολοπούλου Ελένη, Μακαρονίδης Δημήτριος, Σπυρόπουλος Σταύρος, Καραγεώργος Βασίλειος, Γρυλωνάκης Γεώργιος, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Αριθμός Ερωτήματος Το ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/40515/23933/9-2-2017 έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται αν είναι επιτρεπτή η παρουσίαση, σε περιοδικές εκθέσεις του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, αρχαίων (κινητών) έργων, τα οποία έχουν παραδοθεί στην αρμόδια υπηρεσία του ΥΠΠΟΑ και έχουν κατατεθεί σχετικές αιτήσεις για χορήγηση αμοιβής, αλλά δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία καταβολής της αμοιβής στους δικαιούχους.

Εισηγήτρια: Ελένη Σβολοπούλου Νομικός Σύμβουλος.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Ε' Τμήμα) γνωμοδότησε ως ακολούθως:

Ιστορικό.

1. Με το έγγραφο του ερωτήματος και το συνημμένο σε αυτό με α.π. 50/402/20.1.17 έγγραφο της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων (Ε.Ε.Α) τίθενται υπόψη μας τα ακόλουθα:

Στο πλαίσιο της ανακήρυξης του έτους 2017 Πολιτιστικού έτους Ελλάδας - Κίνας πρόκειται να διοργανωθεί έκθεση με τίτλο «ΑΛΣ», η οποία θα περιλαμβάνει στην πλειονότητά της χάλκινα κυρίως ευρήματα της Ε.Ε.Α. Μεταξύ αυτών υπάρχουν αντικείμενα τα οποία προέρχονται από παραδόσεις και έχουν κατατεθεί αιτήσεις για χορήγηση της νόμιμης αμοιβής, διαδικασία η οποία δεν έχει περατωθεί και βρίσκεται σε εξέλιξη. Συγκεκριμένα πρόκειται για τα εξής έργα:

α) Κορινθιακό κράνος. Εκδόθηκε η υπ' αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΔΜΕΕΠ/Γ1/Φ44/29084/475/7.6.2010 απόφαση, με την οποία εγκρίθηκε στην παραδούσα κ. Μαρία Λιβανού η χορήγηση αμοιβής ύψους 15.000 ευρώ, αλλά η ενδιαφερόμενη υπέβαλε ένσταση.

β) Χάλκινος κορμός έφιππου θωρακοφόρου. Παραδόθηκε στις 2.5.2006 από τον κ. Μιχαήλ Κουφάκη, αλιέα στο επάγγελμα, στο Λιμεναρχείο Καλύμνου. Ανασύρθηκε στην ίδια μέρα από το αλιευτικό σκάφος «Καπετάν Θέμελης» στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ Λιμνιών Κω και Βλυχαδίων νήσου Καλύμνου κατά τη διάρκεια πορείας (καλάδας) με σκοπό την αλίευση. Στις 4.5.06 παρελήφθη από την Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων(ΕΕΑ) και μεταφέρθηκε στα εργαστήρια συντήρησής της. Οι δικαιούχοι κ.κ. Μ. και Π. Κουφάκης, με τις από 3.5.06/4.5.06 και 24.12.2012 αιτήσεις τους αντίστοιχα προς την Ε.Ε.Α., ζήτησαν τη χορήγηση νόμιμης αμοιβής για την παράδοσή του. Στις 3.11.2009 συγκροτήθηκε η Εκτιμητική Επιτροπή, που αποτίμησε το έργο στις 150.000 ευρώ.

γ) Χάλκινος κορμός έφιππου θωρακοφόρου.

Παραδόθηκε στις 18-3-2009 από τον κ. Θεολόγο Μούγκρο, κυβερνήτη του αλιευτικού σκάφους «Καπετάν Θέμελης», πλοιοκτησίας Μιχαήλ και Παύλου Κουφάκη, στο Λιμεναρχείο Καλύμνου. Ανασύρθηκε την ίδια μέρα από τη θαλάσσια περιοχή μεταξύ νησίδας Νερά (Καλύμνου) και Κεφάλου (Κω). Στις 20-3-09 παρελήφθη από την Ε.Ε.Α. και μεταφέρθηκε στα εργαστήρια συντήρησής της. Οι δικαιούχοι, με αντίστοιχες αιτήσεις τους [Θ. Μούγκρος (20-3-2009), Μ. Κουφάκης (5-8-2009) και Π. Κουφάκη (13-10-2012)], ζήτησαν τη χορήγηση νόμιμης αμοιβής. Στις 13-9-2013 συγκροτήθηκε η Εκτιμητική Επιτροπή, που αποτίμησε το έργο στις 500.000 ευρώ. Σημείωση: Για τα έργα αρ. 2 και 3 δεν έχουν καταβληθεί οι νόμιμες αμοιβές, γιατί εκκρεμεί η υποβολή έκθεσης που αφορά στη συνεκτίμηση των παραδόσεων Κουφάκη -

Μούγκρου κατά τα έτη 1997, 2006 και 2009, καθώς και της κατάσχεσης εις χείρας Πέτρου Κουφάκη (2001), προϋπόθεση που τέθηκε από το ΚΑΣ στην αρ. 22/21-6-2011 συνεδρίαση.

δ) Χάλκινη κεφαλή νεαρού ανδρός .

Ανασύρθηκε από τον κ. Παναγιώτη Νικολάτο από τη θαλάσσια περιοχή Αγίας Πελαγίας Κυθήρων και παραδόθηκε στις 21-8-2015 στο Αρχαιολογικό Μουσείο Κυθήρων. Στις 7-9-2015 παρελήφθη από την Ε.Ε.Α. και μεταφέρθηκε στα εργαστήρια συντήρησής της. Ο ενδιαφερόμενος κατέθεσε την από 1-10-2015 αίτηση χορήγησης αμοιβής, η διαδικασία της οποίας βρίσκεται στο στάδιο της συγκρότησης της Εκτιμητικής Επιτροπής.

Νομοθετικό πλαίσιο.

2. Με τις ακόλουθες διατάξεις του ν.3028/2002 «Για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» (ΦΕΚ Α' 153) ορίζονται, πλην άλλων, τα εξής:

Άρθρο 21 παρ. 1: «Τα αρχαία κινητά μνημεία που χρονολογούνται έως και το έτος 1453 ανήκουν στο Δημόσιο κατά κυριότητα και νομή, είναι ανεπίδεκτα χρησικτησίας και είναι εκτός συναλλαγής κατά την έννοια του άρθρου 966 του Αστικού Κώδικα».

Άρθρο 23 Κατοχή κινητών μνημείων

«1: «Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, μπορεί να χορηγείται σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο άδεια κατοχής κινητού αρχαίου μνημείου του οποίου η κυριότητα ανήκει στο Δημόσιο. 2 Άδεια κατοχής χορηγείται στο πρόσωπο που δηλώνει, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 24, κινητό αρχαίο που χρονολογείται έως και το 1453, ύστερα από σχετική αίτησή του, εκτός εάν:

α) το αρχαίο είναι ιδιαίτερα μεγάλης επιστημονικής ή καλλιτεχνικής σημασίας και είναι ανάγκη να βρίσκεται υπό την άμεση προστασία του Δημοσίου,

β) ο αιτών δεν διασφαλίζει την ικανοποιητική φύλαξη και διατήρησή του, ιδίως εάν δεν δηλώνει κατάλληλο τόπο για τη φύλαξή του ή

γ) ο αιτών δεν παρέχει τα εχέγγυα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του κατόχου, και ιδίως αν έχει καταδικασθεί αμετάκλητα για κακούργημα ή παράβαση της νομοθεσίας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ή για πλαστογραφία, δωροδοκία, κλοπή, υπεξαίρεση ή αποδοχή προϊόντων

εγκλήματος. Το κώλυμα υπάρχει και για όσο χρόνο εκκρεμεί η ποινική δίωξη για μια από τις παραπάνω πράξεις.(...).3. Όταν ο κάτοχος αρχαίου που χρονολογείται έως και το 1453 αποβιώσει, χορηγείται άδεια κατοχής στον κληρονόμο του, εφόσον υποβάλει σχετική αίτηση, εκτός εάν συντρέχουν οι αρνητικές προϋποθέσεις των περιπτώσεων β/ και γ/ της προηγούμενης παραγράφου. Η σχετική απόφαση εκδίδεται μέσα σε εύλογο χρόνο.4. Η άδεια κατοχής είναι δυνατόν να ανακαλείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού εάν παύσει να συντρέχει μια από τις προϋποθέσεις της χορήγησής της σύμφωνα με την παράγραφο 2 ή παραβιαστούν διατάξεις των άρθρων 27,28 και 29. Η άδεια ανακαλείται αυτοδικαίως αν ο κάτοχος καταδικασθεί αμετάκλητα για ένα από τα αδικήματα της περίπτωσης γ/ της παραγράφου 2. Η άδεια μπορεί επίσης να ανακαλείται αν κριθεί εκ των υστέρων ότι το αρχαίο παρουσιάζει ιδιαίτερα μεγάλη επιστημονική ή καλλιτεχνική σημασία και πρέπει να βρίσκεται υπό την άμεση προστασία του Κράτους. Στην περίπτωση αυτή οφείλεται ως αποζημίωση η αμοιβή της παραγράφου 3 του άρθρου 24. Σε κάθε άλλη περίπτωση ανάκλησης τα αρχαία αναλαμβάνονται χωρίς αποζημίωση από το Δημόσιο.

Άρθρο 24 Δήλωση, υπόδειξη κινητών μνημείων και αμοιβή

«1. Όποιος βρίσκει ή αυτός στον οποίο περιέρχεται κινητό αρχαίο που χρονολογείται έως και το 1453, οφείλει να το δηλώνει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση στην πλησιέστερη αρχαιολογική, αστυνομική ή λιμενική αρχή και να το θέτει στη διάθεσή της. Η δήλωση περιέχει την ακριβή τοποθεσία εύρεσης του αρχαίου, τον τρόπο με τον οποίο περιήλθε στο πρόσωπο που προβαίνει σε αυτή, τα στοιχεία του προηγούμενου κατόχου και κάθε άλλη χρήσιμη λεπτομέρεια.....2.....3. Όταν η κατοχή του αρχαίου περιέρχεται στο Δημόσιο, χορηγείται αμοιβή σε αυτόν που προέβη στη δήλωσή του σύμφωνα με την παράγραφο 1. Το ύψος της αμοιβής ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, ανάλογα με τη σπουδαιότητα του αρχαίου και τη συμβολή του δηλώσαντος στην ανεύρεση και διάσωσή του. Η Υπηρεσία χορηγεί απευθείας την αμοιβή, αν εκτιμά ότι η χρηματική αξία του αρχαίου δεν υπερβαίνει τα χίλια πεντακόσια (1.500) ευρώ. Το ποσό αυτό μπορεί να αναπροσαρμόζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού. 4. Η παραπάνω αμοιβή χορηγείται και σε όποιον υποδεικνύει τον τόπο όπου βρίσκονται άγνωστα στην Υπηρεσία κινητά αρχαία, με όμοια απόφαση μετά

από εκτίμηση της συμβολής του στην ανεύρεση και τη διάσωσή τους, καθώς και της σπουδαιότητας των αρχαίων.5. Εάν η δήλωση ή η υπόδειξη γίνεται από περισσότερα πρόσωπα, η αμοιβή επιμερίζεται μεταξύ τους σε ποσοστά που καθορίζονται με την ίδια απόφαση ανάλογα με τη συμβολή του καθενός ή σε περίπτωση αμφιβολίας κατά ίσα μέρη. Αν το αρχαίο βρέθηκε σε ιδιωτικό ακίνητο που δεν ανήκει σε αυτόν που το δηλώνει, η αμοιβή κατανέμεται σε ίσα μέρη μεταξύ αυτού και του κυρίου ή μισθωτή του ακινήτου. Προκειμένου για ενάλια αρχαία, εάν εκείνος που τα δηλώνει ή τα υποδεικνύει δεν είναι κύριος ή μισθωτής του μέσου με το οποίο εντοπίζονται, η αμοιβή επιμερίζεται μεταξύ του κυρίου ή μισθωτή του μέσου και εκείνου που τα υποδεικνύει.6. Δεν καταβάλλεται αμοιβή: α) εάν το αρχαίο είναι ήδη γνωστό στην Υπηρεσία, β) εάν το αρχαίο ανακαλύπτεται σε οριοθετημένο ή υπό οριοθέτηση αρχαιολογικό χώρο ή κατά τη διενέργεια ανασκαφών ή την εκτέλεση άλλων εργασιών για τις οποίες απαιτείται να παρίσταται εκπρόσωπος της Υπηρεσίας, γ) εάν εκείνος που δηλώνει ή υποδεικνύει αρχαίο είναι υπάλληλος του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α., άλλων ν.π.δ.δ. και ν.π.ι.δ. του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά, που ενεργεί στο πλαίσιο των υπηρεσιακών καθηκόντων του. Δεν καταβάλλεται επίσης αμοιβή σε όποιον βρίσκει αρχαίο προβαίνοντας σε δραστηριότητα που αντίκειται στις διατάξεις της νομοθεσίας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και στην περίπτωση της παραγράφου 5, σε όποιον επιχειρεί να αποκρύψει το αρχαίο ή προβαίνει σε ενέργειες που μπορούν να το βλάψουν, οπότε η αμοιβή καταβάλλεται μόνο σε εκείνον που ενεργεί νόμιμα κατά το ποσοστό που του αναλογεί.

Άρθρο 28 «1. Ο κάτοχος κινητού αρχαίου που χρονολογείται έως και το 1453, μπορεί να μεταβιβάσει την κατοχή του αφού γνωστοποιήσει στην Υπηρεσία την πρόθεσή του και τα στοιχεία του υποψήφιου κατόχου, ο οποίος υποχρεούται να υποβάλει αίτηση για άδεια κατοχής που χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 23.(.....) 2. Η μεταβίβαση αιτία θανάτου της κατοχής μνημείων της προηγούμενης παραγράφου είναι δυνατή υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του άρθρου 23, ειδάλλως τα αρχαία αναλαμβάνονται από το Δημόσιο.

Άρθρο 73 παρ.11 «Η χρηματική αξία κινητών μνημείων καθορίζεται από τριμελή επιτροπή ειδικών επιστημόνων, που συνιστάται με απόφαση του Υπουργού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Εάν ο ιδιώτης δεν αποδεχθεί

την τιμή που καθορίζεται από την παραπάνω επιτροπή, συνιστάται επιτροπή αποτελούμενη από έναν ειδικό επιστήμονα εκπρόσωπο του ιδιώτη, έναν προϊστάμενο υπηρεσιακής μονάδας του Υπουργείου Πολιτισμού ή έναν διευθυντή μουσείου οριζόμενο από τον Υπουργό Πολιτισμού και έναν ειδικό επιστήμονα που ορίζεται από τον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου.

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων.

3. Από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων του ν. 3028/2002 και αυτών του άρθρου 24 παρ.1 και 6 του ισχύοντος Συντάγματος προκύπτει ότι το Ελληνικό Δημόσιο έχει την αποκλειστική και διηνεκή κυριότητα στα αρχαία κινητά που χρονολογούνται έως το 1453 και βρίσκονται σε οποιοδήποτε μέρος της χώρας, δικαιούμενο να φροντίζει για την αναζήτηση, διάσωση, συντήρηση και διαφύλαξη αυτών στα μουσεία. Είναι όμως δυνατόν να αναγνωρισθεί, υπό τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία του άρθρου 23 του ν.3028/2002, κατοχή ιδιωτών επί κινητών αρχαίων αντικειμένων που ανήκουν κατά κυριότητα στο Ελληνικό Δημόσιο, η οποία εκλαμβάνεται όχι υπό την έννοια της διατάξεως του άρθρου 974 Α.Κ, δηλαδή της ασκήσεως επί αυτών φυσικής εξουσίας, αλλά υπό την ιδιότυπη έννοια η οποία περιέχει υποχρέωση φύλαξης- υπό την εποπτεία του Κράτους –και παράλληλα δικαίωμα μεταβιβάσεως (υπό τους όρους και περιορισμούς του αρχαιολογικού νόμου) της κατοχής των αρχαίων αντικειμένων με πράξη εν ζωή ή αιτία θανάτου, κατάρτισης ιδιωτικών συλλογών και εμπορίας (Α.Π.1335/2015, Γνωμ. ΝΣΚ 298/2010, 276/2002, 256/1991).

Το υπό την ανωτέρω έννοια δικαίωμα κατοχής αναγνωρίζεται μόνο στον συμμορφούμενο προς την επιτασσόμενη από την κατ' άρθρο 24 του ίδιου νόμου υποχρέωση της εμπρόθεσμης δήλωσης (χωρίς υπαίτια καθυστέρηση αφότου περιήλθε το αρχαίο στην κατοχή του) στην πλησιέστερη αρχαιολογική, αστυνομική ή λιμενική αρχή και θέσης του αρχαίου στη διάθεσή της, εφόσον αυτός, εκτός των άλλων, διασφαλίζει την ικανοποιητική φύλαξη του αρχαίου και παρέχει τα εχέγγυα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του κατόχου. Δεν χορηγείται η αιτούμενη άδεια κατοχής σε περίπτωση μη εμπρόθεσμης δήλωσης ή αν συντρέχει έστω και μία από τις αναφερόμενες στα εδάφια α, β και γ της παραγράφου 2 του άρθρου 23 προϋποθέσεις, δηλαδή αν το αρχαίο είναι ιδιαιτέρως μεγάλης επιστημονικής ή καλλιτεχνικής σημασίας και είναι

ανάγκη να βρίσκεται υπό την άμεση προστασία του Κράτους, (οπότε οφείλεται ως αποζημίωση η αμοιβή που προβλέπεται στις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 24) ή αν ο αιτών δεν παρέχει τα εγγύγια καλής διατήρησης και ασφαλούς φύλαξης ή αν ο αιτών δεν παρέχει τις εγγυήσεις για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του κατόχου. Εξάλλου, στην παράγραφο 4 του άρθρου 23 ορίζονται οι περιπτώσεις ανάκλησης της άδειας που έχει ήδη χορηγηθεί, αν παύσει να συντρέχει μία από τις ανωτέρω προϋποθέσεις χορήγησής της ή αν παραβιασθούν διατάξεις των άρθρων 27, 28 και 29 του ίδιου ν.3028/2002. Ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η ανάκληση, η οποία στηρίζεται στην εκτίμηση, έστω και εκ των υστέρων, της υπηρεσίας ότι το συγκεκριμένο αντικείμενο παρουσιάζει ιδιαίτερα μεγάλη επιστημονική ή καλλιτεχνική σημασία και πρέπει να βρίσκεται υπό την άμεση κατοχή και προστασία του Κράτους, οπότε οφείλεται ως αποζημίωση η αμοιβή που προβλέπεται από τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 24. Η άδεια κατοχής του αρχαίου κινητού αποτελεί προϋπόθεση αφενός για τη νόμιμη κατοχή του από αυτόν που το απέκτησε με τους επιτρεπόμενους από το νόμο τρόπους και αφετέρου για τη νόμιμη μεταβίβαση της κατοχής. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 28 του ν.3028/2002 η μεταβίβαση της κατοχής του αρχαίου κινητού (και όχι της κυριότητας η οποία ανήκει στο Δημόσιο) επιτρέπεται μόνο εφόσον προηγουμένως έχει ζητηθεί και εκδοθεί άδεια κατοχής στον υποψήφιο νέο κάτοχο και εφόσον έχει προηγηθεί γνωστοποίηση στο Δημόσιο της πρόθεσης μεταβίβασης, το οποίο (Δημόσιο) δύναται να ασκήσει δικαίωμα προτίμησης για την «αγορά» του. Περαιτέρω, ο προσωποπαγής χαρακτήρας της άδειας κατοχής έχει σαν συνέπεια ότι ο κληρονόμος του κατόχου αποκτά μεν το αρχαίο βάσει του κληρονομικού του δικαιώματος (άρθρο 23 παρ.3), πλην όμως για να γίνει νόμιμος κάτοχος να πρέπει να υποβάλει σχετική αίτηση και να μην συντρέχουν στο πρόσωπό του οι αρνητικές προϋποθέσεις του άρθρου 23 παρ.2 που αποκλείουν την χορήγηση της άδειας κατοχής.

4. Με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 24 του ν.3028/2002 θεσπίζεται η υποχρέωση, όποιου προσώπου βρίσκει ή αυτού στον οποίο περιέρχεται με οποιονδήποτε τρόπο κινητό αρχαίο μνημείο που χρονολογείται μέχρι και το 1453 μ.χ, να το δηλώσει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση στην πλησιέστερη αρχαιολογική, αστυνομική, ή λιμενική αρχή και να το θέτει στη

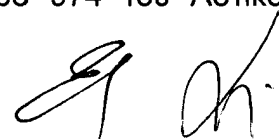
διάθεσή της, εκθέτοντας τον τρόπο ευρέσεως ή περιελεύσεως σ' αυτόν του αρχαίου, τα στοιχεία του προηγούμενου κατόχου και κάθε άλλη χρήσιμη πληροφορία. Περαιτέρω, ορίζεται στην παράγραφο 3 ότι, όταν εκπληρωθεί η υποχρέωση αυτή κατά τον υπό του νόμου προβλεπόμενο τρόπο και η κατοχή του αρχαίου περιέλθει στο Δημόσιο, ο δηλών δικαιούται αμοιβής, ανάλογης προς τη σπουδαιότητα του αρχαίου και τη συμβολή αυτού που το δηλώνει στην ανεύρεση του αρχαίου, το δε ύψος της αμοιβής ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, μετά από γνώμη του Συμβουλίου. Ωστόσο, η αμοιβή μπορεί να χορηγηθεί απευθείας από την Υπηρεσία όταν η χρηματική αξία του αρχαίου δεν υπερβαίνει το ποσόν, που αναφέρεται στη διάταξη (1500ευρώ) το οποίο μπορεί να αναπροσαρμόζεται με υπουργική απόφαση. Ειδικότερα, στην πρώτη φάση της διαδικασίας συνιστάται τριμελής επιτροπή ειδικών επιστημόνων με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (ΚΑΣ), κατ' άρθρο 73 παρ.11 ν.3028/2002, η οποία καθορίζει τη χρηματική αξία των κινητών μνημείων και συντάσσει το πρακτικό εκτίμησης, λαμβάνοντας υπόψη την αρχαιολογική και ιστορική αξία τους, καθώς και τις τιμές της διεθνούς αγοράς έργων τέχνης. Στην περίπτωση που ο ιδιώτης δεν έχει αντίρρηση για το ύψος της χρηματικής αξίας του αντικειμένου που καθόρισε η προαναφερόμενη επιτροπή, η διαδικασία προχωρεί στο δεύτερο στάδιο κατά το οποίο η υπόθεση έγκρισης ή μη χορήγησης αμοιβής στον ενδιαφερόμενο εισάγεται προς εξέταση στο ΚΑΣ το οποίο, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία του φακέλου και το πρακτικό εκτίμησης του αντικειμένου, γνωμοδοτεί ως προς τη χορήγηση αμοιβής και ως προς το ύψος της, όπως ορίζεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 24. Στη συνέχεια εκδίδεται η σχετική υπουργική απόφαση έγκρισης χορήγησης ή μη αμοιβής η οποία κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο. Σε θετική περίπτωση ο φάκελος διαβιβάζεται στις οικονομικές υπηρεσίες του Υπουργείου και στο δημοσιονομικό έλεγχο για να ακολουθήσει η πληρωμή. Στην περίπτωση που ο ιδιώτης δεν αποδεχθεί την τιμή της ανωτέρω επιτροπής, συνιστάται επιτροπή αποτελούμενη από έναν ειδικό επιστήμονα, εκπρόσωπο του ιδιώτη, έναν προϊστάμενο υπηρεσιακής μονάδας του Υπουργείου Πολιτισμού ή έναν διευθυντή μουσείου οριζόμενο από τον Υπουργό Πολιτισμού και έναν ειδικό επιστήμονα που ορίζεται από τον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου (άρθρο 73 παρ.11). Εξάλλου, στην παράγραφο 4 του άρθρου 24 ορίζονται οι όροι

χορήγησης αμοιβής στο πρόσωπο που υποδεικνύει τον τόπο στον οποίο βρίσκονται άγνωστα στην υπηρεσία (κεντρική ή περιφερειακή υπηρεσία του ΥΠΠΟΑ) κινητά της ίδιας χρονικής περιόδου, ενώ στην παράγραφο 5 προβλέπεται ο επιμερισμός της άνω αμοιβής, όταν η δήλωση ή η υπόδειξη γίνεται από περισσότερα πρόσωπα. Τέλος, με τις διατάξεις της παραγράφου 6 του ίδιου άρθρου προβλέπονται οι λόγοι για τους οποίους δεν καταβάλλεται αμοιβή, αλλά και τα πρόσωπα τα οποία δεν μπορεί να αμειφθούν.

5. Από τις προεκτεθείσες διατάξεις των άρθρων 23 και 24 του ν.3028/2002 συνάγεται ότι, σε περίπτωση ανευρέσεως από τον ιδιώτη αρχαίων κινητών που χρονολογούνται έως το 1453, αυτός δύναται να ζητήσει να του χορηγηθεί είτε άδεια κατοχής, είτε αμοιβή λόγω προσκτήσεως του αρχαίου από το Δημόσιο. Περαιτέρω, από τα εκτιθέμενα ανωτέρω (παράγραφοι 3 και 4) συνάγεται ότι τόσο η χορήγηση της άδειας κατοχής αρχαίου κινητού όσο και η μεταβίβαση σε τρίτο της κατοχής διέπονται από ειδικές διατάξεις διοικητικού δικαίου, οι οποίες προϋποθέτουν την τήρηση ειδικής διοικητικής διαδικασίας και την έκδοση διοικητικής πράξης. Εξάλλου, το Δημόσιο έχει τη δυνατότητα να αναλάβει άμεσα το αρχαίο από τον προσωρινό κάτοχο πριν την ολοκλήρωση της διαδικασίας περί καταβολής ή μη αμοιβής, διότι ο νομοθέτης δεν εξαρτά την δυνατότητα ανάληψης του αρχαίου αντικειμένου εκ μέρους της Υπηρεσίας από την προγενέστερη ή ταυτόχρονη έστω καταβολή αμοιβής σε εκείνον ή εκείνους που ενδεχομένως κριθούν δικαιούχοι αυτής, αλλά αντίθετα ενδιαφέρεται να εξασφαλίσει την κατοχή του Δημοσίου επί του κινητού μνημείου ανεξάρτητα αν τελικά ο προσωρινός κάτοχος δικαιωθεί ή όχι αμοιβής (53/2016 Γνωμοδότηση ΝΣΚ). Την ίδια δυνατότητα της άμεσης ανάληψης του αρχαίου έχει το Δημόσιο τόσο στην περίπτωση μη χορήγησης αιτηθείσας άδειας κατοχής, όσο και στην περίπτωση ανάκλησης της ήδη χορηγηθείσας άδειας κατοχής, όταν κριθεί, έστω και μεταγενέστερα, ότι το κινητό παρουσιάζει ιδιαίτερα μεγάλη επιστημονική ή καλλιτεχνική σημασία και πρέπει να περιέλθει άμεσα στην κατοχή και προστασία του Δημοσίου, αφού με την έκδοση της ανακλητικής απόφασης ο ιδιώτης δεν έχει πλέον νόμιμη κατοχή.

6. Εξάλλου, επειδή ο αρχαιολογικός νόμος δεν προβλέπει σχετικά, για την προστασία του κατόχου έναντι τρίτων εφαρμόζονται οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα. Κατοχή είναι, σύμφωνα με το άρθρο 974 του Αστικού

Κώδικα, η φυσική εξουσία πάνω στο πράγμα δηλαδή η τοπική σχέση ή επαφή του προσώπου με το πράγμα (αντικειμενικό στοιχείο) με τη θέληση για λιγότερο ή περισσότερο εξουσιασμό του πράγματος (υποκειμενικό στοιχείο). Ακριβώς αυτό το βουλευτικό στοιχείο ξεχωρίζει την κατοχή, η οποία ενδιαφέρει το δίκαιο, από την αδιάφορη γι' αυτό διακράτηση (π.χ. ο διαβάτης που ξεκουράζεται για λίγο στο παγκάκι). Περαιτέρω, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 974 και 997 Α.Κ προκύπτει ότι, προϋπόθεση για να τύχει προστασίας από το νόμο η κατοχή είναι να απέκτησε ο κάτοχος τη φυσική εξουσία του πράγματος για κάποια αιτία, που μπορεί να στηρίζεται είτε σε σύμβαση με τον νομέα (Α.Κ.997 «...παρά του νομέως λαβών....» όπως π.χ. ο μισθωτής, ο θεματοφύλακας ο εργολάβος κ.α., είτε απευθείας στο νόμο Α.Κ 997) «...ή συνεπεία άλλης παρομοίας σχέσεως» όπως π.χ. ο διοικητής αλλοτρίων, ο γονέας του ανηλίκου, ο εκτελεστής διαθήκης κ.α. Αν κάποιος απέκτησε κατοχή χωρίς τις προϋποθέσεις αυτές, γίνεται λόγος για μη προστατευόμενη κατοχή. Εξάλλου, σύμφωνα με την Α.Κ 997 τις αγωγές της νομής κατά τρίτων έχει παράλληλα με τον νομέα και ο κάτοχος του πράγματος, ενώ, αν η κατοχή ανήκει σε περισσότερους κατ' ιδανικά μέρη, σε περίπτωση προσβολής της συγκατοχής θα εφαρμοσθεί αναλογικά η Α.Κ.994, δηλαδή κατά τρίτων οι συγκάτοχοι έχουν τις αγωγές της νομής και μεταξύ τους έχουν την ίδια αγωγή μόνο αν η προσβολή συνίσταται σε αποβολή από την συγκατοχή (βλ. Α. Γεωργιάδη - Μ. Σταθόπουλου κατ' άρθρο ερμηνεία του Αστικού Κώδικα. τόμος 5ος σελ. 219 παρ. 3-5 και σελ.302 παρ.15,16).

7. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, πριν τη χορήγηση άδειας κατοχής αρχαίου κινητού σε ιδιώτη με την έκδοση της σχετικής διοικητικής πράξης, ο ασκών τη φυσική εξουσία επί του αρχαίου, δηλαδή ο ευρέτης ή αυτός στον οποίο περιήλθε το αρχαίο (π.χ. κληρονόμος), δεν έχει νόμιμη κατοχή, αφού δεν πληροί τις προϋποθέσεις των σχετικών διατάξεων του ν.3028/2002 (άρθρων 23 παρ.2 και 3 & 28 παρ.1 και 2),και συνακόλουθα ούτε νομική προστασία έναντι του έχοντος την κυριότητα Δημοσίου. Εξάλλου, εάν ο ευρέτης ή αυτός στον οποίο περιήλθε το αρχαίο το παραδώσει οικειοθελώς ή υποχρεωθεί να το παραδώσει στο Δημόσιο λόγω της σπουδαιότητάς του, δεν μπορεί να αναγνωρισθεί ο ίδιος κάτοχος και απλώς δικαιούται αμοιβής εφόσον το ζητήσει, συντρέχουν οι προϋποθέσεις του νόμου και τηρηθεί η διαγραφόμενη στις διατάξεις του διαδικασίας. Η σχετική αξίωση του ιδιώτη για

την χορήγηση αμοιβής είναι ενοχική, πηγάζει ευθέως από το νόμο και εξακολουθεί να υπάρχει και μετά την περιέλευση της κατοχής του αρχαίου στο Δημόσιο.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ.

8. Εν όψει όλων των ανωτέρω, το Τμήμα του Ν.Σ.Κ. γνωμοδοτεί, ομόφωνα, στο τεθέν ερώτημα ότι επιτρέπεται η παρουσίαση σε περιοδικές εκθέσεις του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού εντός της χώρας και στο εξωτερικό, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις του ν.3028/2002, αρχαίων έργων που χρονολογούνται έως το 1453, τα οποία έχουν παραδοθεί στην αρμόδια υπηρεσία του ΥΠΠΟΑ και έχουν κατατεθεί σχετικές αιτήσεις για χορήγηση αμοιβής, αλλά δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία καταβολής της αμοιβής στους δικαιούχους, αφού οι μεν παραδόσαντες δεν έχουν αποκτήσει νόμιμη κατοχή επί των αρχαίων κινητών του ερωτήματος, η οποία προϋποθέτει την έκδοση διοικητικής πράξης σύμφωνα με τις δημοσίου δικαίου διατάξεις του αρχαιολογικού νόμου, το δε Δημόσιο στις αρμόδιες υπηρεσίες του οποίου έχουν ήδη παραδοθεί τα αρχαία αντικείμενα του ερωτήματος και έχουν υποβληθεί αιτήσεις για χορήγηση αμοιβής, έχει νομίμως την κατοχή αυτών καθώς και την νομή και κυριότητα τους και μπορεί να τα διαθέσει για παρουσίαση σε περιοδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό υπό τους όρους του αρχαιολογικού νόμου, ανεξάρτητα από τη βούληση των παραδοσάντων και ανεξάρτητα από την ολοκλήρωση ή μη της διαδικασίας καταβολής αμοιβής στους δικαιούχους, η αξίωση των οποίων είναι ενοχική, πηγάζει ευθέως από το νόμο και περιορίζεται στη διεκδίκηση της νόμιμης αμοιβής.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 15-5-2015

Η Πρόεδρος του Ε' Τμήματος

ΜΕΤΑΞΙΑ ΑΝΔΡΟΒΙΤΣΑΝΕΑ
Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

ΕΛΕΝΗ ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
Νομικός Σύμβουλος του Κράτους